

Ildkuglen kom fra England

Flystyrt: Rigmor Petersen glemmer aldrig den nat i 1943, hvor hun sammen med sin mand måtte redde to overlevende skotter ud af et brændende fly. Det skete i et kapløb med tiden og tyskerne

AF STEEN BREINER
FOTO: NIC LUND LARSEN

HESTEHAVE: Det havde været en forholdsvis almindelig dag for Rigmor og Jørgen Petersen, der havde æbleplantage på Arnkilmaj. Så almindelig, som en hverdag kunne være, når landet var besat af den tyske værnemagt. Jørgen havde været ude i plantagen, mens Rigmor tog sig af deres to små børn i huset.

Det var blevet aften, og børnene sov trygt. Ægteparret var også gået i seng, da Rigmor pludselig fik øje på en ildkugle på himmelen.

»Det er et brændende fly, Jørgen. Hvad gør vi, hvis det ryger ned i stråtaget,« sagde Rigmor til sin mand. Men inden de nåede at reagere, drønedes ildkuglen hen over huset og faldt ned i plantagen lige bagved.

De brændte endnu

Det gjaldt om at komme ud og hjælpe til. Det var Rigmor og Jørgen ikke i tvivl om. Men samtidig var de både nervøse og forsigtige, for de vidste ikke, hvad der ventede dem derude.

Men hurtigt kom de i kludene og gik ned mod stedet, hvor flyet lå. Her hørte de nogle råbe om hjælp på engelsk, og Jørgen Petersen fik hevet to skotter ud af flyet. De var slemme medtagne, og bad bare om at komme til at se en katolsk præst. De øvrige fem ombord på flyet var blevet dræbt i styrtet, og deres kropsdele lå spredt i og omkring vraket.

Der var stadig ild i de to overlevendes tunge flyverdragter, så Rigmor løb tilbage til huset for at finde nogle tæpper til at slukke ilden med. Samtidig blev Jørgen klar over, at de gjaldt om at få de to på sygehuset i en vældig fart, og det helst uden at tyskerne fandt ud af noget. Men han vidste også, at det kun var et spørgsmål om tid, inden værnemagten dukkede op.

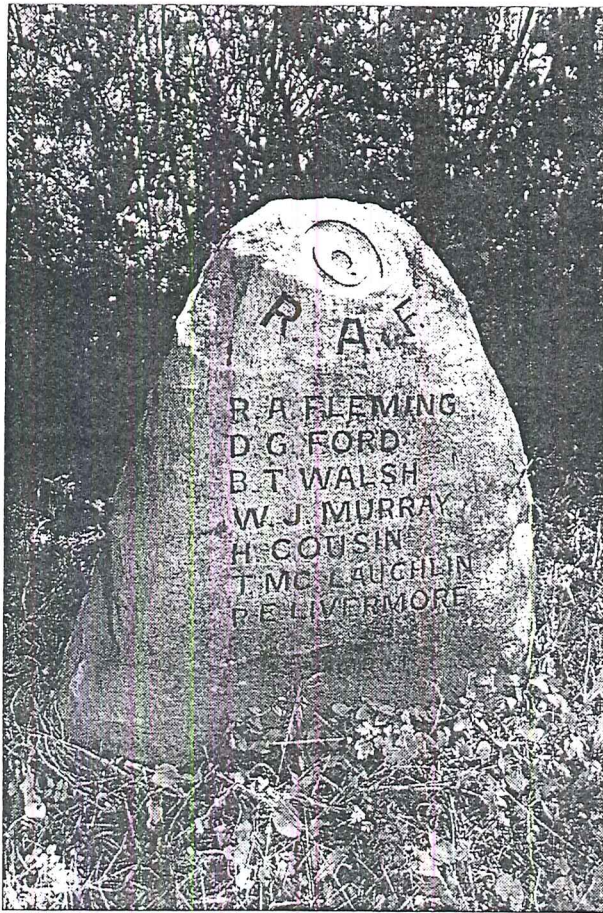
Det lykkedes Rigmor og Jørgen at få de to britiske flyvere på hospitalet og samtidig få stuvet deres personlige ejendele fra flyvraget af vejen, inden tyskerne dukkede op. De var nemlig ikke særligt godt bekendt med Kær, så de kørte en kæmpe omvej for at nå frem.

De unge skotter overlevede ikke. Den ene døde samme aften og den anden dagen efter. Tyskerne fandt ud af, at de var på hospitalet, men da var det allerede for sent, og de fik aldrig opklaret, hvordan de var kommet derind.

Sparkede til en bombe

De næste dage vrimlede det med soldater fra besættelsesmagten på den ellers så fredelige Arnkilmaj. Rigmor og Jørgen blev beordret til at have to soldater på kost og fik samtidig besked på at holde sig væk fra området omkring flyvraget.

Men oppe fra vejen fulgte de lokale med i tyskernes noget besynderlige opførsel. De bevogtede flyet, som om det var en guldskat, og det til trods for, at der ikke var

nogle overlevende.

Ægteparret Petersen gik deres sædvanlige aftenure, men med en ny følgesvend. Jørgen havde nu en skovl med, for af og til fandt de en hånd eller fod fra en af de dræbte flyvere, og den blev så gravet ned. Det var nogle frygteligt varme sommerdage, og lugten i nærheden af vraket var alt andet end behagelig.

Den tyske overordnede ved flyet var en speciel herre. En af hans favoritbeskæftigelser var at gå og sparke til vragedelene, men det skulle vise sig at være en usmart sport. En dag gav han nemlig en vragedel et godt og veltilrettelagt spark med de blankpudsede støvler, men vragedelen viste sig at være en 1000 pundes bombe, og den ville ikke finde sig i at blive sparket til, så den røg i luften, og det samme gjorde den overordnede.

Ekspllosionen var så kraftig, at de nysgerrige, der stod oppe ved vejen, blev slået ornkuld. Deriblandt Jørgen Petersen, der havnede i en grøft fyldt med Ajele. Han blev fuldstændig smurt til, og måtte have Rigmor til at spule sig ren på gårdspladsen, inden han kunne komme ind og få andet tøj på.

Bomben havde nær kostet ægteparret deres hus,

for da de efter rengøring og omklædning var på vej tilbage til ulykkesstedet, opdagede Rigmor ved et tilfælde, at der var gået ild i stråtaget. Det viste sig at være en bombesplint, der var havnet i det tørre strå. Men det lykkedes at få slukket den truende brand med have-slangen.

Taget af Gestapo

Det var noget besværligt at have de mange tyskere til at rende rundt nær huset på Arnkilmaj, for Jørgen Petersen hjalp modstandsbevægelsen med at skjule våben, der blev kastet ned i nærheden fra allierede fly. Rigmor og Jørgen havde også en bil stående, som blev brugt flittigt - blandt andet til våbentransporter - skønt det heller ikke var tilladt at køre i privatbil uden særlig tilladelse på den tid.

Rigmor Petersen var rædselsslagen ved tanken om at have våben på gården. Hun tænkte ikke så meget på faren ved at blive opdaget, men var mere nervøs for at hele skidtet skulle eksplodere.

Det gjorde det nu ikke, men i februar 1945 fik de et tip om, at Jørgen var i søgelyset hos Gestapo, så pludselig handlede det om at få våbnene af vejen i en frygtelig fart. De to medhjælpere på gården blev

Mindestenen står stadig ved Arnkilmaj. Men nu er den lille lund foran totalt groet til i skidt og ukrudt, der efterhånden også gror op ad krigsmindesmærket

sendt hjem, våbnene blev læsset på en hestevogn og dækket til med hø, og så gik turen til de andre gårde, der havde våben. Det var koldt, og det havde lige sneet, så det var ikke nogen let tur.

Ingen ville have våbnene. Alle var nervøse, for Gestapo vidste godt, at krigen var ved at være forbi og de kunne derfor finde på hvad som helst. Efter flere for-gæves forsøg, måtte Jørgen stuve de mange våben af vejen ved et lille vandhul, og samme aften blev de kørt hen til kirken og gemt på kirkeloftet. Nogle dage senere blev Jørgen Petersen taget.

En modstandsmand, der boede i Sønderborg havde ikke kunnet lade være med at prale af sit våben, og han var blevet stukket til værnemagten. Ved et forhør i Sønderborg havde de tævet ham, indtil han fortalte, hvor han havde våbenet fra.

Jørgen var ude i planta-

gen, da Gestapo bankede på. Så det var Rigmor, der åbnede for soldaterne.

»Hvor er Jørgen Petersen,« ville de vide.

Rigmor måtte fortælle, at han gik ude blandt træerne et sted. Gestapo ville vide, præcist, hvor de kunne finde ham, men det kunne Rigmor naturligvis ikke fortælle.

De fandt ham i plantagen og tog ham med tilbage til huset. Her blev han slået for øjnene af familien, og Rigmor blev holdt op med en skarpladt pistol, mens hun havde den yngste søn på armen. Men Jørgen var tavs, og til sidst slæbte Gestapo ham med til forhør i Sønderborg. Rigmor hørte den overordnede sige »Han er hård som stål,« inden de gik.

Det blev til mange forhør i tyskernes hovedkvarter i Sønderborg, men Jørgen ville ikke tale. Han blev så sat over på kasernen, inden han igen blev hentet tilbage til hovedkvarteret til flere afhøringer og flere tæv.

Rigmor besøgte ham med den forklaring, at der var nogle papirer, der skulle underskrives for at plantagen kunne fungere. Det accepterede Gestapo

skulle til Frøslev-lejren.

Krigen nærmede sig afslutningen, men det holdt ikke Gestapo tilbage. Rigmor var mest nervøs for, at Jørgen skulle blive sendt videre til lejrene i Tyskland, men det skete ikke. Der var kun én transport sydpå i den periode, Jørgen var i Frøslev-lejren, og den slap han udenom.

Forplejningen og forholdene i Frøslev var efter omstændighederne rimeligt gode, og Jørgen led ingen overlast. Han kunne ikke få besøg af Rigmor, selvom tyskerne et par gange gav tilladelse til besøg. Når Rigmor mødte op ved porten, blev hun afvist. Så de så først hinanden igen, da krigen sluttede.

Mindestenen

De døde flyvere fra den engelske bombemaskine blev begravet i Aabenraa, men Petersens mente, at der skulle sættes en mindesten for dem der, hvor flyvet faldt. Der var dog ikke den store stemning for idéen blandt de, der skulle give pengene til det.

Men sognefogeden - der selv boede på Arnkilmaj - var af samme opfattelse som Rigmor og Jørgen, og det lykkedes at finde en sten.

I det vragede, ægteparret havde fjernet efter styrtet, lå adresserne på to af de engelske flyveres forældre, og de blev inviteret til afsløringen af stenen. Det blev en smuk mindestund, og siden var familien Petersen på flere besøg hos de efter-ladte i England.

Det er nu 54 år siden, ildkuglen faldt ned i plantagen. Jørgen Petersen lever ikke mere, men Rigmor er stadig åndsfrisk, selvom hun er langt over 80. Det kniber lidt med synet, men hukommelsen fejler ingenting.

Efter krigen og indtil for få år siden var det Jørgen og Rigmor, der passede den lille mindelund ud mod Arnkilmaj, hvor stenen stod og stadig står. Men kommunen valgte på et tidspunkt at gøre pasningen af stedet til deres opgave, og siden har mindelunden lidt en krank skæbne.

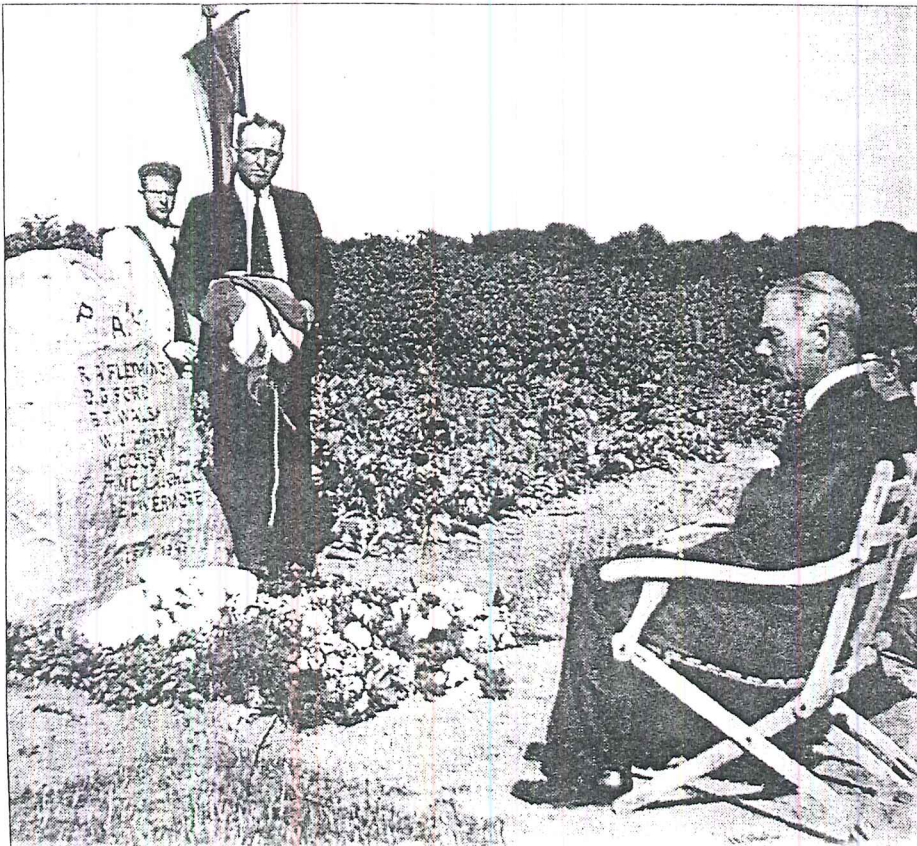
»Det er sørgerligt, at Sønderborg kommune vil være det her bekendt. Ukrudtet har indtil for få dage siden stået meterhøjt, og nu er det kun stenen, men kan se. Det lille stykke foran, hvor vi for plante-de og passede blomster er helt groet til,« fortæller Rigmor Petersen, der gentagne gange har klaget til kommunen over den manglende vedligeholdelse. Uden resultat.

»De synes nok, jeg er en strid kælling, men jeg fatter ikke, at de vil være det bekendt. De unge mennesker satte livet på spil for os og døde af det. Så kan vi vel i det mindste mindes dem på en ordentlig måde. Ved 50 års dagen for befrielsen blev der lagt blomster og mindet alle mulige andre steder, men herude skete der intet. Det er en skandale,« mener Rigmor Petersen.

»I år var jeg nervøs under ringriderfesten, for der var skotter med, og de plejer at komme herud. Jeg bad til Gud om, at de holdt sig væk, for det ville simpelthen være for pinligt, hvis de skulle se, hvordan vi takker deres landsmænd. Heldigvis kom de ikke, men nu må kommunen se at få gjort noget,« slutter Rigmor

Rigmor Petersen bladrer af og til i de gamle fotoalbum og mindes tiden dengang

underligt nok, og hun kunne derfor hele tiden følge med i Jørgens tilstand.

En dag blev Rigmor præsenteret for en anden dansker, der helt tydeligt også havde fået tæv. Gestapo ville vide, om hun kendte ham, og det kunne hun med ærligt hjerte sige nej til. Det viste sig efter krigen at han var den modstandsmand, der havde talt over sig under forhør.

Videre til Frøslev

Det var stadig ikke muligt for Gestapo at vride så meget som et ord ud af Jørgen Petersen. På et tidspunkt hørte deres tålmodighed op, og Rigmor fik besked på at pakke en kuffert med tøj til ham. Han

Da mindestenen blev afsløret, skete det under overværelse af flyvernes pårørende. En smuk og minderig begivenhed, som står stærkt i Rigmor Petersens hukommelse.